

نهضت آزادی ایران

۱۳۴۰

«راه امام حسین» مبارزه برای آزادی است

بیانیه نهضت آزادی ایران

دعوت مردم به پیام عاشورا و هشدار پیرامون شرکت در تجمعات عمومی

بسمه تعالی

وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

(خودتان را مکشید زیرا خدا همواره با شما مهربان است. نساء، آیه ۲۹)

اساس اسلام بر «توحید» و «عدالت» و «آگاهی» و «خردورزی» استوار است. در اسلام راستین که همانا در تسلیم آگاهانه در برابر امر خالق هستی و مقاومت در برابر هر سلطه و هر قدرت سیاسی و اقتصادی و دینی جز او خلاصه می‌شود، سلسله مراتبی از ارزش‌ها، پیام‌ها، آموزه‌ها، راهبردها و ... مطرح‌اند که اعتبار همیشگی دارند و وابسته به متغیرهای زمانی و مکانی نیستند و در مقابل، مجموعه‌ای از احکام و دستورات اجتماعی قرار دارند که متأثر از شرایط هر جامعه و البته، مبتنی بر آن ارزش‌های ثابت و همیشگی، قابل تفسیر و ارجاع‌اند.

اصول و فرائض اخلاقی و عقلانی مندرج در قرآن کریم، بر اساس شمول اولویت‌ها، زمینه‌ها و ارزش‌های بنیادین، در زبان فقه به «واجبات» و «مستحبات» و «محرمات» تقسیم می‌شوند. وفق نص صریح آیات شریفه و برخی تاملات فقهی، اصول ناظر بر واجبات و محرمات، مانند باور به «خدا و آخرت» و به جا آوردن فرائضی مانند نماز و روزه و امر به معروف و نهی از منکر، توقف‌ناپذیر و تعطیل‌ناشدنی‌اند. هیچ مقام سیاسی یا مرجع دینی نمی‌تواند برحسب اقتضانات موردی و سیاست روز، جایگاه این ضرورت‌ها و زیرساخت‌های متمرکز بر فطرت پاک انسانی و متوجه بر تجربه کمال‌جویانه و مومنانه بشر در صراط «حق‌گرایی و

انسان دوستی» [حق گرایانه متوجه دین باش. به فطرت الهی که مردم را بر آن اساس آفرید، ملتزم باش. آفرینش الهی دستخوش دگرگونی نخواهد شد؛ این است دین پایدار. روم، آیه ۱۳۰] را تعویض و تبدیل کند. اما جشن‌ها، مناسک و آیین‌های مذهبی مانند عزاداری‌ها و تعزیت‌های رایج در مکتب تشیع، در هر مناسبت و بر اساس هر نگرش و باور فقهی یا غیر آن، در شمار «مستحبات» به شمار می‌روند و هرگز در تراز محرّمات و مسلّمات «دین خدا» تلقی نمی‌شوند.

متأسفانه در طول تاریخ بشر، برخی مصادیق و نمادهای «دین‌ورزی» چه در میان مسلمانان و چه در میان پیروان سایر ادیان، متأثر از هویت‌های تاریخی و مصلحت‌سنجی‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، با نادیده گرفتن یا استحاله مضامین عالی معرفتی و حکمی و اخلاقی، شکل گرفته و حتی، جایگزین ارزش‌های راستین و کارآمد عقلانی و اخلاقی برآمده از آموزه‌های اصیل قرآنی شده‌اند و در این روند انحراف یافته، اصول بنیادین تدریجاً رنگ باخته و به وجوه سطحی‌تر برخی مناسک و ظواهر و تشریفات و حتی خرافات بی‌مبنا، تقلیل یافته‌اند و بر همین اساس، تفاوت‌ها و تعارض‌ها و تنازعات قومی و مذهبی بی‌شماری به بهای ایمان، جان، امنیت و آزادی مردم، پدید آمده‌اند.

تحلیل روشن و دقیقی وجود ندارد که چرا و چگونه و بر اساس کدام نیاز معرفتی یا ضرورت اجتماعی، مراسم، مناسک، فرقه‌گرایی‌ها و زیاده‌روی‌هایی مانند «قمه‌زنی» یا «چنگ افکندن و خراشیدن پوست سر و صورت» که تنها در میان اقلیتی از مسلمانان رواج دارند، موقعیتی هم‌تراز با احکام و فرامین متکی بر ارزش‌های جاوید بشری یافته‌اند؟ بنا بر آموزه‌های تردیدناپذیر قرآنی، کالبد انسان از چنان حرمت و کرامتی برخوردار است که حتی، ایراد هر نحو جراحت بر جسد مرده نیز روا شمرده نمی‌شود، چه رسد به جسم جان‌دار بشر که امانت الهی قلمداد شده و بنا بر اضطرار و برای محافظت از آن و تداوم بقا، حتی اکل حرام نیز، جایز و بلکه واجب محسوب می‌شود.

نه در قرآن و نه در سنت پیامبر اکرم (ص) و یا امامان کریم شیعه (ع)، سند معتبر و اصیلی دال بر ضرورت اجرای مراسم «عزاداری» برای اعتلای اخلاق و دستیابی به کمال «دین‌ورزی» و جزای خیر اخروی به چشم نمی‌خورد. یادآوری می‌کند که مناسک دینی، غالباً از «سنت‌های جماعات» و «رسم‌های تاریخی» و «نظام قبائل» نشأت می‌گیرند تا آن که از آموزه‌های مسلم و آیین‌های اصیل و معرفت‌شناسانه توحیدی بهره‌مند باشند.

بر اساس اسناد معتبر به دست آمده از تاریخ اسلام، پیامبر گرامی (ص) و پیشوایان اخلاقی مکتب تشیع، هرگز در تأسیس یا مباشرت به مراسم مبالغه‌آمیز از نوعی که امروزه رایج است، مبادرت نکرده‌اند و ما مسلمانان، اکنون میراث‌دار برخی مناسک و رفتارهایی هستیم که در طول قرون و اعصار بعدی، مدام بر ساز و برگ شعائر و مراثی و مدیحه‌سرایی‌ها افزوده و کاسته‌اند و اینک، تا مرز بدعت و خرافات و غلو و حتی رواج شرک و محرّماتی مانند جرح و آسیب‌رساندن بر جسم و حرمت انسان، پیش رفته‌اند؛ چندان که برخی

عالمان روشن‌بین و خردورز شیعه نیز در نقد و نفی چنین رفتارهای خسارت‌باری آگاهی‌بخشی کرده‌اند، هرچند که این سخنان و دیدگاه‌های اصولی، تحت‌تاثیر دیدگاه‌های عوام‌پسندانه، کم‌تر شنیده شده و حتی چه بسا به تحمیل انزوا و هزینه‌های سنگین بر ایشان انجامیده است .

قرآن کریم تصریح دارد که جهان و هر آن چه در آن است، از طبیعت و تاریخ گرفته تا ارسال پیام‌آوران الهی و انزال کتب و احکام دینی، جملگی برای تکریم و خدمت به انسان است [اوست که هر چه در زمین است، یک‌سره به سود شما آفرید. بقره، ۲۹]. حفظ جان، اعتلای روانی و معنوی، سلامت تن و کرامت بشر، صرف‌نظر از هرگونه تعلقات نژادی، جنسیتی و ایمانی، در رأس همه واجبات است و هر عمل یا ترک‌عملی که بر کرامت و سلامت انسان خدشه وارد سازد، «وهن دین» تلقی شده و از اهمّ منهیات و محرمات به حساب می‌آید .

هر امر یا حکم واجب دینی، در صورتی که با اصل صیانت از جان یا رعایت آبروی مردم، اعم از مسلمان یا غیرمسلمان تعارض یابد، قابل تعویق و توقف است. به عنوان مثال، برگزاری مراسم جهانی حج سال جاری یا نمازهای جمعه و جماعات و عیدین، تنها به جهت رعایت ملاحظات بهداشتی ناشی از شرایط بیماری کرونا، با کمترین تنش و دودستگی، یا طرح هرگونه اعتراض از سوی علماء و مردم مسلمان، عملاً تعلیق شد. جامع فقه‌های شیعه و اهل سنت با تعویق فریضه‌ای واجب مانند «عزاداری محرم» آمدند، ولی برخی فقه‌های سنت‌گرا، در تدبیر امری غیرضرور و چه بسا مستحب مانند «عزاداری محرم» نتوانستند اجماع نظر حاصل کنند و ایران تبار از کرونا راه، درگیر بحرانی متعمدانه و اما و اگرهایی می‌کنند که نه وجوب شرعی دارند و نه ضرورت عقلی.

برخی متولیان هیأت‌های محرم ۱۳۹۹ مدعی هستند که ضمن برگزاری تجمعات عمومی، پروتکل‌های بهداشتی رعایت خواهند شد، ادعایی غیرعلمی که بعضاً با برنامه‌سازی‌های تبلیغاتی رسانه ملی و پخش برگزاری مراسم عمومی عزاداری با حضور ناموجه کودکان بی‌دفاع شیرخوار، همراه است! ولی گزارش‌های نهادهای رسمی و کارشناسی مانند وزارت بهداشت، با اتکاء به برآوردهای میدانی و تجربیات گذشته، به‌صراحت می‌گویند که رعایت کامل و قاطع استانداردهای لازم بهداشتی ناظر بر پیشگیری از کرونا، در هرگونه تجمع عمومی اعم از مذهبی یا عرفی، غیرممکن خواهد بود. در شرایط ابتلای دشوار کنونی، همه ما در برابر حفظ جان و سلامت عمومی در سطح ملی و فراملی مسئولیت داریم. پیامدهای هرگونه رفتار فراگیر و ناقض پروتکل‌های بهداشتی، لاجرم دامنگیر جامعه سخت‌کوش و فداکار پزشکی و پرستاری و نیز کل جامعه در سطح ملی و جهانی خواهد شد.

نهضت آزادی ایران اعلام می‌دارد که ناهمسو و معارض نشان دادن آموزه‌های دینی با مصلحت جامعه و موازین بهداشتی و پزشکی که به اصرار و ابتکار جریان‌های خاص و به اقتضای نگرش‌ها و منافع جناحی و سیاسی انجام می‌پذیرند، بر خلاف کرامت انسان، حقوق مردم و مسلمات دینی ارزیابی شده و وهن دین

خواهد بود. سنت نبی(ص)، عقل سلیم که پیامبر باطنی است و نیز قرآن کریم، ما را پند و پرهیز می‌دهند که خویشتن را به دست خویش به هلاکت و تباهی نیافکنیم. [بقره، ۱۹۵] ۳

تاریخ جهان گواهی می‌دهد که نامردمی‌ها، مسئولیت‌گریزی‌ها، مصائب ملت‌ها و مواضع ناصواب و مردم‌ستیزانه حکومت‌ها و سیاستمداران خردگریز و عملکردهای جاهلانه و متعصبانه، هرگز از یاد نخواهند رفت. بر حذر باشیم که مبدا تاریخ، عملکرد ما مسلمانان را در این دوره ابتلا به بیماری جهانی کرونا، با بی‌احتیاطی، عقل‌گریزی، علم‌ستیزی، مسؤولیت‌ناپذیری، تعصب و جهل، ثبت کند.

نهضت آزادی ایران یادآور می‌شود که میراث خاندان مطهر پیامبر، عدالت‌جویی و حق‌گرایی و تن‌ندادن به هر قدرت نامشروع و ستم‌کار است. حسین(ع) در نهضت کربلا فریاد ماندگار «إِنَّ الْحَيَاةَ عَقِيدَةٌ وَ جِهَادٌ» ۴ سر داد و به تاسی از پیامبر خاتم، والاترین جهاد را دادخواهی و مبارزه با حکومت خودکامه و ظالم دانست. ۵ راهبرد چنین پیشوایی، اصلاح جامعه و احیای دین خدا از طریق روشنگری و تأکید بر صلح و صلاح مردم بود که در اعتراض به ساختاری فراتر از حکومت ناپایدار امویان و در افقی به وسعت مبارزه تاریخی با استبداد و تمامیت‌خواهی تجلی یافت.

«راه امام حسین» یعنی ممانعت تاریخی از خدشه‌دار شدن آرمان «رسالت» و نقض کرامت انسان‌ها در طول سده‌ها و اعصار. تنها چنین طرحی از امام حسین و یاران فداکار و صادقش در معرکه کربلاست که می‌تواند به مثابه الگویی برای تمامی تاریخ بشریت، قامت افرازد. این شکوه و عزت و انسان‌گرایی یکتاپرستانه را چگونه می‌توان به الفاظ و مناسکی عاطفی، فرو کاست؟

نهضت آزادی ایران باور دارد که قیام کربلا بنا بر مسؤولیتی توحیدی پدید آمد که حسین(ع) در برابر انحراف امت از آموزه‌های راستین قرآن کریم و سنت صالحان بر عهده گرفته بود. شهیدان کربلا، آرمان‌گرایانی حق‌گرا و عاشقان خدا بودند که صراط شهادت را از سر آگاهی و تعهدی خودخواسته در راستای زندگی باعزت انتخاب کردند. «راه امام حسین» راهبردی است که جنبش اجتماعی ایران و جهان اسلام را فراتر از جهت‌گیری‌های تفرقه‌جویانه، به نهضتی برای آزادی، کرامت بشر، حاکمیت ملت و مبارزه برای دستیابی به اعتلای اخلاق، توسعه کشور و قرار دادن شهروندان در جایگاه طبیعی خود فرا می‌خواند.

نهضت آزادی ایران یادآوری می‌کند که پیشگامان جنبش روشن‌فکری ایران، زنده‌یادان مهندس بازرگان، آیت‌الله طالقانی و دکتر سحابی از همان دهه بیست خورشیدی، باور داشتند که عامل اصلی عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی ایران، «استبداد سیاسی» و «خرافات مذهبی» است. از این رو، به صراحت گفتند که: «در محیط استبدادزده، خدا پرستیده نمی‌شود» ۶ و راه و نهضتی را استوار کردند که در هر دو جبهه، به مردم دردمند ایران خدمت کند.

نهضت آزادی ایران اعلام می‌کند که عظمت کار، شجاعت و توفیق تاریخی امام حسین (ع) بیشتر سزاوار تبریک و تکریم و شادی و مباهات است تا گریستن و عزاداری. پیروی صادقانه و مومنانه از راه و رسم حسین (ع)، راهبرد رهایی از استبداد، ظلم، نابرابری، خشونت، ناآگاهی، فرافکنی، نیرنگ، خرافات و احتراز از سیرت و سیاست اموی، به هر کسوت و هر صورتی است. در مسیر تاسی به آن امام و پیشوای حق و آزادی، شایسته‌ترین کار، شجاعانه و اخلاقی زیستن است به شیوه و منش حسین (ع) و یاران صدیق و حق جوی او و آسان‌ترین روش، انفعال و بی‌تفاوتی در برابر «پیام زنده عاشورا» و «راه پویای حسین» و اکتفا به گریستن و عزاداری بر سر بریده او. زمان آن فرارسیده است که بنگریم و بیاندیشیم و تصمیم بگیریم که کدام راه را برمی‌گزینیم: «گریستن» یا «گریستن»؟

نهضت آزادی ایران در راستای اعتقاد به برکت نهضت کربلا و «راه امام حسین» ضمن تسلیت فرارسیدن محرم و ایام شهادت آن امام همام که از طایفه ابرار و جاودانگان تاریخ بشر است، همگان را به تعلّم از مکتب آگاهی‌بخش قرآن، تأسی به مرام آزادی و عدالت و احتراز از حضور مردم در تجمعات عمومی فرامی‌خواند و از دولت جمهوری اسلامی ایران می‌خواهد که متعهد به منافع ملی و سلامت شهروندان بماند و تسلیم فشارها و جوآفرینی‌های معارض با رحمت الهی و آموزه‌های عقلانی و اخلاقی قرآن کریم نشود.

نهضت آزادی ایران

پنجم شهریور ۱۳۹۹

پانوشت‌ها:

۱. فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ.
۲. هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
۳. وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ
۴. معنای زندگی انسان، جز پایداری مجاهدگونه بر عقیده و آرمان بشر نیست.
۵. أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ؛ حدیث نبوی.
۶. مجموعه آثار مهندس مهدی بازرگان، جلد ششم، دفاعیات.